

עין משפט
נר מצוה

לח:

ואתא ישראל וחתוי חתוי בנחל'ים. מכולה שמעתין משמע דצעטין שיהא ישראל מקרב הצישול קצת ומה שנהגו להשליך קיסם לתנור סומכין על מה '' שיש דבדרים שצין בני צבל לצני ארץ ישראל דקאמר בני צבל משליכין קיסם לתנור וצני מערב אומרים קיסם זה מה מעלה ומה מוריד ואנו נמשכין אחר בני צבל ותלמודס: **תנן** רבנן הקפריסין וביצה צלויה. אין להקשות מהן צרייתא לחוקיה וצר קפרא דשרו דתנאי נינהו וקשישי מרי יהודה הנשיא הנזכר בואת הגרייית': **א**י משום גיעול' עובדי כוכבים נפל"פ מותר. משמע דהכי הלכתא וגם רבי יהודה הנשיא המיר השמן ואפילו צ"ש וצ"ה שגזרו עליו הכי קצירי להו כדפירשתי לעיל מיהו מדגש דאמרינן לקמן (דף לט:) נותן טעם לפגם מותר אין לראיה דשאני התם דפוגם אפילו צעין אכל שמן כשהוא צעין ה"ל לשגח ואפ"ה לפגם מותר וגם מרבא דלמר צפרק צמרא (לקמן ס:) הלכתא נותן טעם לפגם מותר אין לראיה דהתם פוגם מעיקרו אפילו צעין דומיא דעכנר צשיכרא דאיירי התם וקי"ל נמי דסתם כלי עוצדי כוכבים אינן בני יומן מדשרינן מישחא שליקא ושמן וחילתית נמי שרי אי לא דמורפיה מחליל ליה וכן פוסקים רש"י ור"ת והר"י דסתם כליהס אינן בני יומן והיינו טעמא לפי שהוא ספק ספיקא ספק נשתמשו צו היום או אתמול ואפי' נשתמשו צו היום שמא נשתמשו צו דצר שהוא פוגם צעין או דצר שאין נותן טעם [וע"ש תוס' מולין ס: ד"ה השומטן]:

סמל של מדינת ישראל

רבינו חננאל

וכן אשה שאין שם חששא שמא תחליף שופתת קדירה ע"ג כירה ועובדת כוכבים מניסה בה עד שתצא מן המרחץ. או עד שתבא מן השוק; איבעיא להו הניח עובר כוכבים והפך בו ישראל מהו. ופשיטנא אי"ר יוחנן בן שהניה עובר כוכבים והפך בו ישראל וכן שהניה ישראל והפך עובר כוכבים מותר. ואינו אסור אלא עד שתהא התחלתו וגמרו ביד עובר כוכבים. ובלבד שלא תהא ביד עובר כוכבים ביטול כמאכל בן דרוסאן:

פת א"ר אחי שלש מלאכות יש בה. איזו אחת מהן (ביד) [ושהייתה עי"ן ישראל שרי. הלכך שגר עובר כוכבים ואפה ישראל. או שגר ישראל ואפה עובר כוכבים. או שגר עוברי כוכבים ואפה שגר עוברי כוכבים ואפה עובר כוכבים וישראל (הרי הא הדורי') [נתי ביה חתוין]. פי' חתה בגולה שפיר דמי: דג מליח וביצה צלויה ביד עובר כוכבים חזקיה ובר קפרא שרו ור' יוחנן אסר. ואסיקנא אמר רב זביד לא תציתו ליה הכי אמר אבוי הלכתא כר' יוחנן. פי' נגזטא דחלא. כוס של חומץ: ת"ד הקפריסין והקפליטאות והמטליא והחמין והקליות של עובדי כוכבים מותרין. ביצה צלויה אסורה. שמן ר' יהודה הנשיא ובית דינ נגמרי דפירי וההיררה. תנא היא מטליא היא פשליא היא שעתא. פי' ביורא דשבלילתא. וזע תלתן. פי' וקירי מבינתא דרשיהו עד טופרי דכרעייהו. וזמטננין משערת ואשם עד צפרני רגליהם: ואמר רב אשי אמר לי הונא מילין. פי' אלו הדברים מלי בעלמא אינון כלומר אינן ממש. ואמרי לה במילין כלומר אינן נעשין אלא בדברי כשיפים. פי' כוספא גת של שומשמן ^(א)שכושמצאין אותו אין מוצאין אותו אלא במים חמין. וכן כיוצא בהן מחמין להן חמין שצא השמן כולו והגפת שלהן נקרא כוספן. פי' הדימי הדמיא נתנו נתחיס כדכתיב הדימן יתעבד: ואי דנתיא אחת יורה גדולה ואחת יורה

מסרא סרי מבאיש. ואסיקנא שמן מבושל למאי ניהוש ליה אי משום בשולי עובדי כוכבים נאכל כמות שהוא חי. אי משום בעולי עובדי כוכבים נותן טעם לפגם הוא ומותר. הני

(א) אולי צ"ל שפעמין אותן אין ממלין אותן וכו'.

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

מגיסה. מהפכת צקף: דשגר **עוצד כוכבים**. הסיק צתנור: חתיית גחלת מחממת ומוליאה חוס כוכבים וצמליחתו הוא נאכל בלא צישול: **חוקיה שרי**. דללא הוא כוכבים: **זר קפרא שרי**. הואיל וצליע אוכל ידיה ולא נגע עוצד כוכבים צאוכלא: **אשקיה**. אשקיהו לרצ זציד: **נגוטא דחלא**. הנך דבי ריש גלותא דלא הוו מעלו משום דאחמיר עליהו: **הקפריסין**. שומר לפרי הן ^(א) ממין זלף ודךך לאכלן חיין ויש ששולקין אותן ואס צישלן עוצד כוכבים מותרין: **וסקפלוטוט**. כרמי נאכלין כמות שזן חיין: **והמעליא**. לקמן מפרש: **והחמין**. מים חמין דהא אין משתנין מצרייתס ע"י האור: **וקליוס**. נמי לא נשתמו **שיעשא ציורא דכרפסא**. זרע של כרפס: **סצנילנשא**. פנגריי"א והוא תלתן: **וסרו להו**. שורין אותן צמיס: **דמקבל** שזומחין: **גרגיששא**. ארזיל"א: **ומדנדין**. הנך ציורא: **מצינשא דרישיהו**. שיער ראשן. וקמ"ל צרייתא דאי נמי תרו להו צחמימי שרי: **מילין**. דברי כוז הן דלא מלכלצי צחלא שעתא: **צמילין**. על ידי דברי לחש של כשפים הן עושין: **הכוספן**. פסולת של תמרים שעשו מהן סכר וחולטין אותן: **כל שאין פפור דיוור כו'**. שפיה קצר דבהא ודאי לא איצטל דצר טמא דימוש לגיעולי עוצדי כוכבים: **ודלמא אדמויי אדמוס**. נחמוס לאצברים והכניסוה ונתבשלה צו ועכשיו פלט הטעם צחמין הללו: **אלא כל שאין ראש פפור דיוור כו'**. ואין לך חתיכת איסור קטנה מזה: **נותן טעם לפגם**. פלוגמא היא צפ' צמרא (לקמן ס:) וכל גיעולי עוצדי כוכבים נותן טעם לפגם שהרי נתבשל האיסור אתמול וכצר הוספ טעמו ונפסל צלינה חוץ מקדירה צת יומא דנותן טעם לשגח הוא ואסור: **אייערובי**. שמא נתעצב צו יין: **סרי**. מסריח: **אסיני**. תמרים: **חוליי לא סייעי נך**. מתוקים ודאי שרו דאי משום צישולי עוצדי כוכבים הרי נאכלין חיין: **מרירין**. אינן נאכלין וציטולן ממתקן: **מליעלא**. נאכלין חיין ע"י הדחק: **ספיסאס**. תבשיל העשוי מקמח של קליות שייצן צתנור ויש שעושין אותו מקמח עדשים ולפי שהן מתוקין יותר מדאי נותן שם חומץ: **צחיטי או שערי**. אין דרך לתת שם חומץ: **עולופי**. עדשים: **ואוים דאמרי צטלופחי** ^(א) **ומאי כ"ע** לא פליגי דאסור. דמיחלף צטלופחי וחלא: **וספות**. כלים להשתמש כמו שומרי הסף (אסתר ג:) תרי זימני כתיב קלי צקרא והיינו תרי מיני שמיא: **ומאי שנא ממורייס**. דרובא דעלמא שדו ציה צמרא והוי צידוע: **הסס צמרא לעצורי וזהמא**. דגיס והוי כמאן דאזיל לאיצוד:

התם

קמח וקלי ופול ועדשים וקלי. בנהרדעא מפקי צני צני שתיאת דארמאי ולית דחש להא דאברה דשמואל ולוי: **פיסקא** וכבשים שדרכן לתת בהן יין וחומץ. אוקמה חזקיה בשדרכן לתת ואינו ידוע בוראי שנתן בהן. אבל בידוע שנתן בהן יין או חומץ אסורין אפי' בהנאה. ור' יוחנן אמר אפי'

ומגיסה עד שתבא מבית המרחץ או מבית הכנסת ואינה חוששת איבעיא להו הניח עובד כוכבים והפך ישראל מהו אמר רב נחמן בר יצחק ק"ו גמרו ביד עובד כוכבים מותר גמרו ביד ישראל לא כ"ש איתמר נמי אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ואמרי לה אמר רב אחא בר בר חנה א"ר יוחנן ”בין שהניח עובד כוכבים והפך ישראל בין שהניח ישראל והפך עובד כוכבים מותר ואינו אסור עד שתהא תחלתו וגמרו ביד עובד כוכבים אמר רבינא^(א) דהלכתא הא ריפתא דשגר עובד כוכבים ואפה ישראל א"נ שגר ישראל ואפה עובד כוכבים א"נ שגר עובד כוכבים ואפה עובד כוכבים ואתא ישראל וחתה בה חתויי שפיר דמי דג מליח חזקיה גשרי ור' יוחנן אסר ביצה צלויה בר קפרא שרי ור' יוחנן יאסר כי אתא רב דימי אמר אחד דג מליח ואחד ביצה צלויה חזקיה ובר קפרא שרו ורבי יוחנן אסר ר' חייא פרוואה איקלע לבי ריש גלותא אמרו ליה ביצה צלויה מאי אמר להו חזקיה ובר קפרא שרו ור' יוחנן אסר ואין דבריו של אחד במקום שנים אמר להו רב זביד לא תציתו ליה הכי אמר אבוי הלכתא כוותיה דרבי יוחנן אשקיהו ^(ב)נגזמא דחלא ונה נפשיה ת"ר ^(ג)הקפריסין והקפלומות והמטליא והחמין והקליות שלהן

מותרין ביצה צלויה אסורה ^(ד)שמן רבי יהודה הנשיא ובית דינו נגמו עליו והתירוהו תניא היא המטליא היא פשליא היא שיעתא מאי שיעתא ארבב"ח אמר רבי יוחנן הא ארבעין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים ורבה בר חנה ידיה אמר הא שתין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים ולא פליגי מר בשניה ומר בשניה ^(ה) מייתו ביזרא דכרפסא וביזרא דכיתנא וביזרא דשבלילתא ותרו להו בהדי הדדי בפשוירי ושבקו ליה עד דמקבל ומייתי חצבי חדתי ומלו להו מיא ותרו בהו גרגישתא ומדבקין ביה ועיילין לבי בני אדנפקו מלבלבי ואכלי מינייהו וקירי מבינתא דרישייהו עד טופרא דכרעייהו ^(ו)אמר רב אשי אמר לי רבי חנינא מילין ואמרי לה במילין ת"ר הכוספן של עובדי כוכבים שהוחמו חמין ביורה גדולה אסור ביורה קמנה מותר ואיזו היא יורה קמנה א"ר ינאי כל שאין צפור דרוור יכול ליכנס בתוכה ודלמא ''אדמויי אדמוה ועיילוה אלא כל שאין ראש צפור דרוור יכול ליכנס בתוכה והתניא ''אחת יורה גדולה ואחת יורה קמנה מותר לא קשיא הא כמ"ד נותן טעם לפגם אסור הא כמ"ד ''נותן טעם לפגם מותר אמר רב ששת האי מישחא שליקא דארמאי אסור אמר רב ספרא ילמאי ניהוש לה אי משום איערובי מיסרא סרי אי משום בישולי עובדי כוכבים נאכל הוא כמו שהוא חי אי משום גיעולי עובדי כוכבים נותן טעם לפגם הוא ומותר בעו מיניה מרירי לא הני אהיני שליקי דארמאי מאי חוליי לא תיבעי לך דודאי שרו מרירי לא תיבעי לך דודאי אסירי כי תיבעי לך מציעאי מאי אמר להו מאי תיבעי לכו דרבי יאסר ומנו לוי שתיתאה רב שרי אבוה דשמואל ולוי אסרי בחיטי ושערי כ"ע לא פליגי דשרי בטלפחי דחלא כ"ע ל"פ דאסיר כי פליגי בטלפחי דמיא מר סבר גזרינן הא אטו הא ומר סבר לא גזרינן ואיכא דאמרי בטלפחי דמיא כ"ע לא פליגי דאסיר כי פליגי בחיטי ושערי מר סבר גזרינן הא אטו הא ומר סבר לא גזרינן אמר רב תרי מיני שתיתאה שדר ברזילי הגלעדי לדוד דכתיב ימשכב וספות וכלי יוצר חטים ושעורים וקמח וקלי ופול ועדשים וקלי והשתא הוא דקא מפקי צני צני לשוקי דנהרדעא ולית דחייש להא דאבוה דשמואל ולוי: וכבשין שדרכן לתת בתוכן יין: ^(ז)אמר חזקיה לא שנו אלא שדרכן יאבל בידוע אסור אפילו בהנאה ומ"ש ^(ח)ממורייס דשרו רבנן בהנאה התם לעבורי וזהמא הכא למתוקי טעמא ורבי יוחנן אמר אפילו בידוע נמי מותר ומאי שנא ממורייס לר"מ דאסיר בהנאה התם

קמח וקלי ופול ועדשים וקלי. בנהרדעא מפקי צני צני שתיאת דארמאי ולית דחש להא דאברה דשמואל ולוי: **פיסקא** וכבשים שדרכן לתת בהן יין וחומץ. אוקמה חזקיה בשדרכן לתת ואינו ידוע בוראי שנתן בהן. אבל בידוע שנתן בהן יין או חומץ אסורין אפי' בהנאה. ור' יוחנן אמר אפי'

מסורת הש"ס

(א) נבשאלותו ס"ס קמ"א נראה דגם הלך.) (ג) ופי' סוס של חומץ. מירוך ערך (נטו.) (א) [ומספ"פ"ה"ה"ה]. (ד) [לעיל לו.] (ס) [מולין קלט: ע"ש.] (ז) [וגי הערוך ערך הדס הדומה הדמי וישפטהו כשפע הנדי תרגום והדמיה כמה דמהדמין גדיא ע"כ ודע ד"ל ברש"י בדניאל ג' פ"ה הדמין תתבדון לאצרים תתחטבו והרבה ים בגמרא הדומה הדומה ע"כ ודע עוד דגם בעירובין ג' אמתא הדומה וכו' צה"א וכו'א ג"כ צגיטין סו: וכו'א נבשאלותו ס"י קלן.] (ז) [לעיל לו.] לקמן טו: סה: סח: עה:] (ח) [לקמן טו:.] (ט) [לעיל טו:.] (י) [ע"י צה"ש ס"י ל"ג.]

סמל של מדינת ישראל

תורה אור השלם

1. משלב יסופות וכלי יוצר חטים ושעורים וקמח וקלי ופול וצדשים וקלי: שמואל ב יז כח

סמל של מדינת ישראל

הגהות הב"ח

(א) גבי' ומר בשניה היכי עבדו מייתו צמי': (ב) רש"י ד"ה הקפריסין שומר לפרי הן מאילין זלף פלי': (ג) ד"ה ואית וכו' דמיא כ"ע לא וכו' דחלא:

סמל של מדינת ישראל

לעזי רש"י

פגנריי"א [פינוגר'י]. חילבה (גרגרית יוונית, צמח המשמש לבלבין). ארזיל"א, חומר, טין.

סמל של מדינת ישראל

מוסף רש"י

תרי מיני שתיתאה. שי מיני שמיא הקריס בחילי לדוד, אלת של חטים ואחד של עדשים, כענין האמור כאן, קמח וקלי הוא של דגן ופול ועדשים של קלי ממניים של קטניות ששיצטן אותן צתנור כשהן לחין והן מתוקין לעולס ותומחין אותן ועושין מהן מאכל שקורין שמיא (שמואל ב יז כח). ממורייס. שמן של דגים (לעיל סב:).

סמל של מדינת ישראל

רבינו חננאל (המשך) אהני שליקי פי' בוסר אהני תמרים שלוקין של עובדי כוכבים. הפגין המתוקין ודאי שרו. מרירי ודאי אסירי דביטול הוא. כי תיבעי לך לא מתוקי ולא מרירי מאי. ופשיט רב אסי לוי אסר להו: שתיתא פי' (ג) רב שרי ואבוה דשמואל ולוי אסרו בשתיאת דטלפחי בין במיא בין בחלא דברי הכל אסירא. כי פליגי בשתיאת דחיטי ודשערי. רב סבר לא גזרינן שתיתא דחיטי ודשערי אטו דטלפחי פי' של עדשים. ואבוה דשמואל ולוי סברי גזרינן דחיטי ושערי אטו דטלפחי: אמר רב תרי מיני שתיתא שדר ברזילי לדוד קלי של חטים ושעורים ואחרת קלי של פול ועדשים. שנאמר משכב וספות וכלי יוצר חטים ושעורים

^[1] (א) אולי צ"ל שפעמין אותן אין ממלין אותן וכו'

^[2] (ב) נראה דחקר כאן ובערוך ערך שמיא איתא דלוקחין מטהא שלא הניאה שלם ומייבטין אותה צתנור ועושין מאכל מן הקמח עכ"ל ואולי דאי' גם כאן צדברי רבינו